گواستنەوەی فایل و دۆکیومێنتەکانی بەعس لەکوردستانەوە بۆ وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

راپۆرتێک بۆ لێژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوە لە ئەنجومەنی پیران

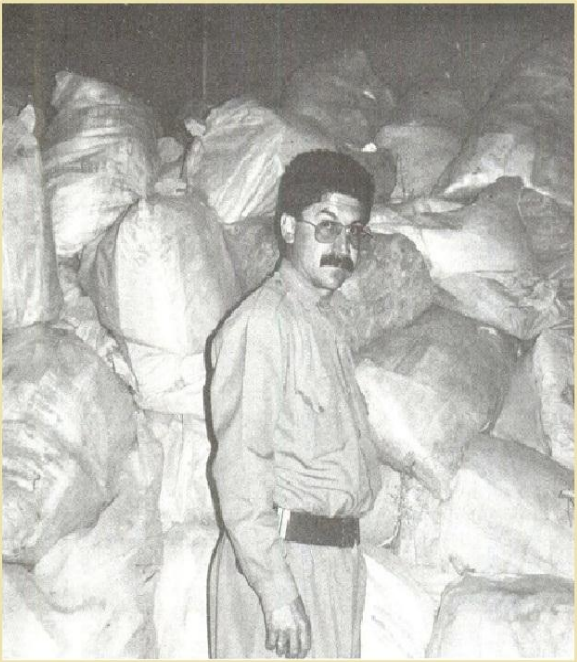

پرۆفیسۆر. دکتۆر یاسین سەردەشتی

زانکۆی سلێمانی

٢٠٢١

خوێنەری هێژا

لە رۆژی ٢١ی مایۆی ساڵی ١٩٩٢دا، مامۆستاو ئەکادیمی و نووسەرو دیپلۆماتی ئەمریکی (پیتەر وودار گاڵبرەیس) راپۆرتێکی سەبارەت بە گواستنەوەی ئەو بەڵگەو فایل و دۆکیومێنتانەی بەعس کە دوای راپەڕینی ساڵی ١٩٩١ لەباشووری کوردستان دەستی بەسەرداگیرابوو، بۆ وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا پێشکەش بە (کلاییۆرن پێڵ)ی سەرۆکی لێژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوە لە ئەنجومەنی پیرانی ئەمریکی /سینات لە واشنگتۆن کردووە، ئەو لێژنەیەی کە ئەوکاتە (جۆ بایدنی) سەرۆکی ئێستای ئەمریکا یەکێک بووە لە ئەندامەکانی. راپۆرتەکە جگە لەگێڕانەوەی چیرۆکی چۆنێتیی گواستنەوەی ئەو بەڵگەو دۆکیومێنتانە لەکوردستانەوە بۆ ئەمریکا کە دواتر لە ئەرشیفی نیشتیمانیی کاری هەڵگرتن و رێکخستن و دیجیتاڵیزەکردنیان بۆکراو بەناوی داتاسێتی باکوری عێراق (NIDS) دانران و لەپەیمانگای هۆڤیر لەزانکۆی ستانفۆرد بووە سەرچاوە بۆ توێژەران، ئەوەی لە ٢٫٤ملیۆن لاپەڕە پیکهاتووە، رای تایبەتی گاڵبرەیسیش سەبارەت بە ناوەرۆکی گشتی فایلەکان و پێکهاتەیان دەخاتەڕوو، بەتایبەت ئەوەی پەیوەستە بە سیاسەتی پاکتاوکردن و تاوانەکانی دژی مرۆڤایەتیی و ئەنجامدانی جێنۆساید لەلایەن رژێمی قەومەچیی بەعسەوە دژی گەلی کورد لەباشووری کوردستان. شایەنی باسە، ئەم راپۆرتە هەر لەمایۆی ساڵی ١٩٩٢ەوە بەناونیشانی (دۆکیومێنتەکانی سەدام)چاپکراوەو لەئەرشیفی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکییدا هەڵگیراوەو توێژینەوەی لەسەر کراوەو کراوەتە بنەمایەک بەئامانجی پرۆسەی دادگاییکردنی سەدام و باقی سەرانی دیکەی رژێمی بەعس لەعیراق لەئاییندەدا، ئەوەی کە پاش ١٢ساڵ و لەدوای روخاندنی ئەو رژێمە لەلایەن ئەمریکاوە لە ٢٠٠٣دا، هاتەدی. هیوادارم وەرگێڕانی ئەم راپۆرتە و زانیارییەکانی سوودی بۆ بایەخداران و ئەوانە هەبێت کە لەداهاتوودا توێژینەوە لەم بابەتە دەکەن و هەربژین.

پرۆفیسۆر.دکتۆر یاسین سەردەشتی
٣٠ی ئۆکتۆبەری ٢٠٢١

نامەی پیتەر گالبرەیس بۆ کلایبۆرن پێل ی سەرۆکی لێژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوە لەئەنجومەنی پیرانی ئەمریکی لە٢١مایۆی ١٩٩٢

" بەڕێز سەرۆکی خۆشەویست، بە داواو ئاراستەکاریی ئێوە، لەنێوان ١٦ بۆ ٢٠ی نیساندا سەردانی کوردستانم کرد. ئامانجی سەردانەکەم پشکنین و گێڕانەوەی بەڵگەو دۆکیومێنتە دەستبەسەرداگیراوەکانی دەزگای پۆلیسی نهێنیی (ئەمن و ئیستیخبارات)ی عێراقیی بوو. ئەم دۆکیومێنتانە زانیاریی وردیان سەبارەت بەو بەدکارییانە تێدایە کە دژی دانیشتووانی کورد لە باکووری عێراق ئەنجامدراون، لەوانەش ئەشکەنجەدان و وێرانکردنی گوندەکان و شارەکان، لەگەڵ کۆمەڵکوژیی. وێڕای گەواهیدانی رزگاربووان و بەڵگەی فیزیکیی و وێرانکاریی. ئەم دۆکیومێنە دەستبەسەرداگیراوانە جەخت لەو تۆمەتانە دەکەنەوە کە سیاسەتی عێراق لەکوردستان بریتیبووە لەتاوانگەلێک لەدژی مرۆڤایەتیی و جێنۆساید بووە.

پارتە کوردییەکان کە دەستیان بەسەر ئەم بەڵگەو دۆکیومێنتانەدا گرتووە، بەوە رازیبوون کە بۆ دەرەوەی عێراقی بگوێزرێنەوە تاوەکو لەپرۆسەی دادگاییکردنی بەرپرسانی عێراقدا بەکاربهێنرێن. لەکاتی سەردانەکەمدا توانیم ئامادەکاریی بۆ رادەستکردنی ٤٠ مەترسێجا لەو دۆکیومێنتانە بە سوپای ئەمریکیی رێکبخەم، ئێستا ئەمانە لەلایەن سوپاوە بۆ وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا گواستراونەتەوەو لەوێ لەئەرشیفی نیشتیمانییداو لەژێر کۆنترۆڵی لێژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوەی سینات هەڵدەگیرێت.

ئەنجامدانی ئەرکەکەم بەبێ ئەو پشتگیرییە بێهاوتایە نەدەکرا کە لەلایەن سوپای ئەمریکییەوە پێشکەشکرا، بەتایبەت ئەو هێزانەی کە ئۆپەراسیۆنی دابینکرندنی ناوچەی ئارام بەڕێوەدەبەن. وێڕای ئەوەش، من زۆر سوودم لەمیوانداریی و یارمەتی چەندین هاوڕێی کورد بینی. هاوپێچیش بریتیە لە راپۆرتی سەردانەکەم، وێرای ئەرکی ئەو ٩ مانگەی لێژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوە بۆ دۆزینەوەو هێنانی ئەم دۆکیومێنتانە.

دڵسۆزتان

پیتەر دەبلیو گالبرەیس

LETTER OF TRANSMITTAL

MAY 21, 1992.

The HON. CLAIBORNE PELL,
Chairman, Committee on Foreign Relations,
U.S. Senate,
Washington, DC 20510

DEAR MR. CHAIRMAN: At your direction, I travelled to Iraqi Kurdistan between April 16 and 27. The purpose of my trip was to examine and retrieve captured Iraqi secret police documents. These documents detail extensive atrocities committed against the Kurdish population of northern Iraq, including torture, destruction of villages and cities, and mass murder. Together with the testimony of survivors and the physical evidence of destruction, the captured documents support a charge that Iraq's policy in Kurdistan constituted crimes against humanity and genocide.

The Kurdish parties that captured the documents have agreed to transport them out of Iraq for safekeeping and for use in the prosecution of Iraqi officials. During my visit, I was able to arrange the turnover to the U.S. military of 40 cubic meters of documents. These have now been transported to the United States by the military and are being stored at the National Archives under the control of the Senate Foreign Relations Committee.

My mission would not have been possible without the extraordinary support given by the U.S. military, and in particular, the forces in Operation Provide Comfort. In addition, I benefited from the hospitality and assistance of many Kurdish friends.

Attached is the report on my mission as well as on the 9-month Foreign Relations Committee effort to retrieve the documents.

Sincerely,

PETER W. GALBRAITH

کلایبۆرن دی بۆردە پێڵ ١٩١٨-٢٠٠٩

پیتەر دەبڵیو گالبرەیس

Base 504065 3-79 (544444)

ناوچەی دانیشتووانی کورد لەعێراق

پوختەی جێبەجێکاریی

ئێستاکە لێژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوە ١٤ تۆن لە دۆکیومێنتە دەستبەسەرداگیراوەکانی دەزگای ئەمنی عێراقیی لەبەردەستە. ئەو دۆکیومێنتانە دیدێکی وردو نائاسایی سەبارەت بە کارەکتەری حوکمی عێراقیی بەسەر کوردانەوە فەراهەم دەکەن. ئەمانە فەرمانی وێرانکردنی هەزارەها گوندو تۆماری لێپرسینەوەو ئەشکنجەدانی کوردانی سیڤیل لەخۆدەگرن، لەگەڵ ئەو نووسراوانەی کە پەیوەستن بە چەندین تاوانی کوشتن کە خۆی لە ٢٠٠٠٠٠ کوژراو یان زیاتر دەدات کە لەماوەی نێوان ساڵانی ١٩٨٧-١٩٩٠ کوژراون. وێڕای ئەو بەڵگانەی دیکە کە لەکوردستانەوە هێنراون، ئەم دۆکیومێنتانە جەخت لەسەر ئەو گریمانەیە دەکەنەوە کە عێراق تاوانی دژی مرۆڤایەتیی لەدژی کەمینە کوردییەکەی ئەنجامداوەو جێنۆسایدی کردوون.

دەزگای ئەمنی عێراقیی بەوردی ئەم بەڵگەنامەو دۆکیومێنتانەی پاراستووە، ئەو دۆکیومێنتانەی دەستیان بەسەردا گیراوە بەڵگەیەکی تۆمارکراوی ئەو دڕندایەتییە گەورەیەی حوکمی عێراقییە لەکوردستان. لەراپەرینی مارتی ١٩٩١ لەباکووری عێراق، راپەڕیوە کوردەکان دەستیان بەسەر بڕێکی زۆر لەم دۆکیومێنتانەدا گرت. زۆر لەم دۆکیومێنتانە لەکاتی گەڕانەوەی سوپای عێراقیی و گرتنەوەی بەشێکی زۆری کوردستان لەکۆتایی مارتدا، لەدەستچوون. راپەڕیوە چەکدارەکان توانیان بەشێک لەو دۆکیومێنتانە لەشارەکاندا بشارنەوەو بەشێکی دیکەشیان بردە حەشارگەکان لەچیا بەرزەکان.

هەتاوەکو ئەم دۆکیومێنتانە لەعێراقدا بمێنن، مەترسیی فەوتانیان لەسەرە، یاخود ئەوەی جارێکی دیکە بکەونەوە دەستی عێراقییەکان. لەوەش زیاتر، ئەمانە ناتوانرێت لەنێو عێراقدا بەئاسانیی لەلایەن ئەوانەوە سوودیان لێ وەربگیرێت کە دەکرێت سەبارەت لە تاوانەکانی دژی مرۆڤایەتیی لێپرسینەوە لە بەرپرسانی عێراقیی بکەن. کاتێک لە سێپتەمبەری ١٩٩١دا، بە بوونی ئەم بەڵگەنانەو دۆکیومنێتانەم زانی،

پرسیارم لەسەرکردە کوردییەکە، جەلال تاڵەبانی، کرد کە ئایا بەوە رازیی دەبێت کە بۆ پاراستنیان رەوانەی دەرەوەی عێراقیان بکەین. ئەو دەستبەجێ رازی بوو بەمەرجێک کە خاوەنداریی دۆکیومێنتەکان بۆ حیزبەکەی بمێنێتەوە. هەروەها من کار بۆ ئامادەکاریی گونجاو بۆ هەڵگرتن و بەکارهێنانی ئەم دۆکیومینتانە بکەم. هەروەها بەو هۆیەوە کە تاڵەبانی سیناتۆر پێڵ ی وەک یەکێک لە کۆڵنەدەرترین پاڵەوانە لەمێژینەکانی گەلی کورد دەبینی، ئەو بەباشی زانی کە ئەم دۆکیومینتانە لەلایەن لیژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوەی ئەنجومەنی پیرانەوە/سینات هەڵبگیرێت.

لەنۆڤەمبەردا، سیناتۆر پێڵ نامەیەکی بۆ چێنی وەزیری بەرگریی نووسی و داوای لێکرد کە ئەو سوپایەی ئەمریکا کە لە باکووری عێراق هەڵدەسوڕێت، لەگواستنەوەی ئەم دۆکیومێنتانە بۆ وڵاتە یەکگرتووەکان هاوکاریی بکات. لەکاتێکدا کە چێنی دەستبەجێ و بەئەرێیی وەڵامیدایەوە، مشتومڕی زۆری بیرۆکراتی، بەزۆریش لە وەزارەتی دەرەوە، هەوڵە راستییەکانی بۆ هێنانی ئەم دۆکیومێنتانە دواخست.

لەجەژنی قیامەتدا، سەردانی کوردستانم کرد بۆ کۆکردنەوی دۆکیومێنتەکان و رادەستکردنیان بە سوپای ئەمریکی بۆئەوەی بگوێزرینەوە بۆ وڵاتە یەکگرتووەکان. توانیم بە شەخسیی بڕی ٤٠ مەترسێجا دۆکیومێنت رادەست بکەم. ئەم ٤٠ مەتر سێجایە لەحیزبەکەی جەلال تاڵەبانییەوە بوو، یەکێتی نیشتیمانی کوردستان. وێڕای ئەوەش، لەحیزبی سۆشیالیستەوە بەڵێنم وەرگرت کە بەڵگەو دۆکیومێنتەکانی خۆیان پێشکەشبکەن، ئەوەی کە پیدەچێت لە ١٠ مەتر سێجا پێکبێت. دواجار، مەسعود بارزانیش رازی بوو کە ئەو دۆکیومێنتانە رادەست بکات کە لەلای پارتەکەی پارتی دیموکراتی کوردستانە، بەڵام پاش ئەوەی کە پارتەکەی دەرفەتی ئەوەی هەبێت بەو دۆکیومێنتانەدا بچێتەوەو گرنگترینیان کۆپی بکات. بەگوێرەی قسەی بارزانی، دۆکیومێنتەکانی لای پ د ک لەوەی هەر گروپ و ئەوانی دیکە گەورەترە.

دۆکیومێنته دەستبەسەرداگیراوەکانی ئەمنی عێراقیی، تۆمارێکی ئەرشیفین سەبارەت بە وێرانکردنی خاکی کوردستان و کوشتنی خەڵکی کورد. ئەمانە بەهایەکی کرداریيان هەیە بۆ هەر داواکارێکی گشتیی و بۆ گەلی کوردیش بەهای مێژوویيان هەیە. هەروەها ئەو دۆکیومێنتانە بۆ ئەو سیاسەتسازانەش گرنگە سەبارەت بە هەڵسەنگاندنی مەسەلەی بەردەوامبوون یان بەردەوامنەبوون لەسەر پاراستنی گەلی کورد لە باکووری عێراق.

EXECUTIVE SUMMARY

The Foreign Relations Committee now has in its possession 14 tons of captured Iraqi secret police documents. These documents provide an extraordinary insight into the character of Iraqi rule over the Kurds. They include the orders for the destruction of thousands of villages, the interrogation and torture records of Kurdish civilians, and the paper work associated with many of the 200,000 or more murders committed by Iraq's Ba'ath regime in the period 1987-1990. Combined with other evidence coming out of Kurdistan, these documents support the proposition that Iraq committed crimes against humanity and perpetrated genocide on its Kurdish minority.

The Iraqi secret police were meticulous record keepers, and the captured papers document the massive brutality of Iraqi rule in Kurdistan. During the March, 1991 uprising in northern Iraq, Kurdish rebels captured huge quantities of these documents. While many documents were lost when the Iraqi army retook much of Kurdistan at the end of March, the rebels managed to hold some towns with document caches and took other documents to hideouts in the high mountains.

As long as the documents remained in Iraq, they were at risk of being destroyed or falling again into Iraqi hands. Further, inside Iraq they cannot be easily used by those who might prosecute Iraqi officials for crimes against humanity. When I learned of the existence of these documents during a September, 1991 trip through Kurdistan, I asked the Kurdish leader, Jalal Talabani, if he would agree to sending them to safety outside Iraq. He readily agreed, with the proviso that the documents remain the property of his party, and that I work out satisfactory arrangements for their storage and use. Because he viewed Senator Pell as one of the earliest and most consistent champions of the Kurdish people, Talabani preferred that these documents be held by the Senate Foreign Relations Committee.

In November, Senator Pell wrote Secretary of Defense Cheney asking that the U.S. military operating in northern Iraq assist in the transport of these documents to the United States. While Secretary Cheney responded promptly and affirmatively, bureaucratic wrangling, mostly in the Department of State, delayed the effort actually to extract the documents.

Over the Easter recess, I travelled to Kurdistan to collect the documents and arrange for them to be delivered to the U.S. military for transport to the United States. I was able to deliver personally the first of 40 cubic meters of documents. These 40 cubic meters came from Talabani's party, the Patriotic Union of Kurdistan. In addition, I received a promise from the Socialist

Party to turn over their documents, constituting perhaps another 10 cubic meters. Finally, Massoud Barzani agreed to turn over the documents in the possession of his Kurdish Democratic Party, but after the party had a chance to review the documents and duplicate the most important ones. The KDP documents, according to Barzani, are larger than any other set.

The captured Iraqi secret police documents are an archival record of the destruction of the Kurdish land and the killing of the Kurdish people. They are of practical value to any prosecutor and of historical value to the Kurdish people. They are also critical to policy makers in evaluating the consequences of continuing or not continuing protection of the Kurdish people in northern Iraq.

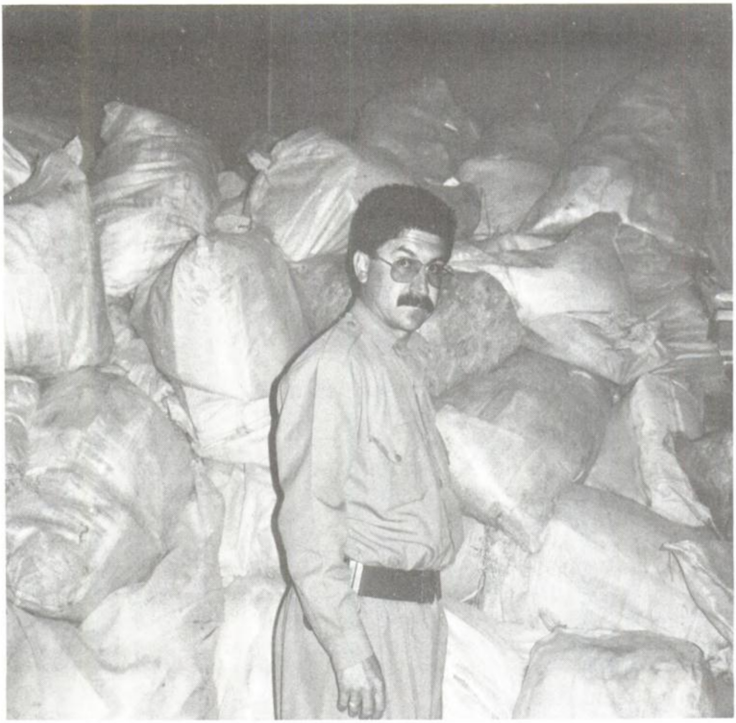

Araz Talabani standing in front of bags of Iraqi secret policy documents in Mawat, near the Iran-Iraq border.

پێشەکی

لە٥ ی مارتدا، خەڵکی شارە کوردییەکەی رانیە، دەستیانکرد بە هێرشکردنەسەر سوپای عێراق و ئەمن و بارەگاکانی حیزبی بەعس لەشارەکەیان. پاش ئەوەی سوپا بەخێرایی ورەی شەرکردنی لەدەستدابوو، بەخێرایی تەسلیم بوو. لەکاتێکدا بەرپرسانی ئەمنی و حیزبی بەعس یان هەڵاتن یان کوژران. پاش چەند رۆژێکی کەم، تەواوی شارە سەرەکیی و شارۆچکەکانی کوردستانی عێراق، بەیارمەتی ئەو بەکرێگیراوە هەڵگەڕاوانەی کە پێشتر موچەیان لەرژێمی سەدام حوسێن وەردەگرت، کەوتنە بندەستی پێشمەرگە (چەکدارانی راپەڕیوی کورد).

خێرایی راپەڕینە کوردییەکە، هیچ کاتیکی بۆ بەرپرسانی ئەمنی عێراقیی و حیزبی بەعس نەهێشتەوە بۆئەوەی فایلەکانیان بگوازنەوە یان لەناویانبەرن. لەئەنجامدا، گەنجینەیەکی گەورەی بەڵگەو دۆکیومێنت کەوتەدەست دەست پێشمەرگە.

پاشان، بەشێکی گەورەی ئەم دۆکیومێنتانە ونبوون، لەهەندێک حاڵەتدا، کوردان خۆیان لەکاتی تاڵانیی و سوتاندنی بارەگا بێزراوەکانی حیزبی بەعسدا، ئەو دۆکیومێنتانەیان لەناودەبرد. هەروەها بەشیکی زۆری ئەو دۆکیومێنتە تۆمارکراوانە لەدەستچوون کاتێک سوپای عێراق بەشێکی کوردستانی لەکۆتایی مارت و سەرەتای نیساندا گرتەوە.

هەرچەندە، هەریەک لەدوو پارتە سیاسییە کوردییەکە لەوەدا سەرکەوتووبوون کە بەشێک لەو دۆکیومێنتانە بپارێزن، ئەوەش یان لەو شارۆچکانەی کە هەرگیز لەلایەن سوپای عێراقەوە نەگیرایەوە (وەک شەقڵاوە لەرۆژهەڵاتی کوردستان/مەبەستی کوردستانی عێراقە-سەردەشتی) یان ئەو دۆکیومێنتانەی کە گوێزرانەوە بۆ چیا بەرزەکان بەدرێژایی سنوری نێودەوڵەتیی.

زیاتر بڕی کۆکراوەی ئەم دۆکیومێنتانە لەلایەن هەردوو پارتە سیاسییە کوردییەکەوە پارێزرابوون کە یەکێتی نیشتیمانی کوردستان

(ینک) و پارتی دیموکراتی کوردستان (پدک) بوون. لەکاتێکدا کە لەعێراق بووم، ئەو دۆکیومێنتانەم پشکنی کە لەلایەن ینک وە پارێزرابوون. دۆکیومێنتەکانی ینک لەدوو گەنجینەی حەشاردراو پێکدەهاتن. یەکەمیان وا پێدەچوو هەموو فایل و بەڵگەنامەکانی دائیرەی ئەمنی شارۆچکەی شەقڵاوە بێت، وێڕای فایلی جیاجیا و هەروەها تەواوەتی شارۆچکەکانی دەوروبەر. شەقڵاوە شارێکی قەبارە مام ناوەنجی بوو، هەربۆیە فایلەکان وێنایەکی باشیان سەبارەت بەوە پێشاندەدا کە چۆن حوکمی عێراقیی لەشارێکی نمونەیی کوردییدا هەڵسوڕاوە.

حەشارگەی دووەمی فایل و دۆکیومێنتەکان شارە گەورە کوردییەکەی سلێمانی بوو. سلێمانی، سەنتەرێکی ئیداریی گرنگی عێراقیی بوو لەکوردستاندا. ئەم فایلانەی ئەویَ دەشێت تۆماری پایە ستراتیژییەکانی حوکمی عێراق بێت لەکوردستان، ئەو حوکمڕانییەی سەرکوتی وەحشییانەو کۆمەڵکوژیی کارەکتەرەکەی بوو. هەروەها دەشێت دۆکیومێنتەکانی سلێمانی یارمەتیدەربن بۆ دیارییکردنی بەرپرسیارێتیی بەرپرسانی گەورەی عێراق و ئەو تاوانانەی لەکوردستان کراون. هەرچەندە فایلەکانی سلێمانی لەوەدەچێت تەواو نەبن، ئەوەش لەبەهاکەی کەم دەکاتەوە.

پێویستە جەخت لەوە بکرێتەوە، کە ئەو فایلانەی ئەمنی عێراقیی کە لەدەستی کورداندان، فایلی هەرێمیی و خۆجێین. ئەوانە وێنەی عێراق لەکوردستان پێشاندەدەن و دەشێت لە دیارییکردنی بەرپرسیارێتیی تاوانگەلێکی تایبەت یارمەتیدەربن، هەروەها بۆ دۆکیومێنتاریزەی تەواوی رۆڵی سەدام حوسێن و سەرکردە باڵاکانی عێراق لەو تاوانانەی دژی کورد ئەنجامدراون، مرۆ پێویستە بچێتە نێو فایلە ناوەندییەکانی دائیرەی ئەمن لەبەغدا. وێڕای ئەوەش، هەروەک لەسەرەوە روونکراوەتەوە، ئەو فایلانەی هەن زۆر لەوە کەمترە پێشتر کوردان لەلایان بوو. لەگەڵ ئەوەشدا، وێڕای هەموو سنوردارییەکەشیان، فایلەکانی ئەمن بەڵگەی بەهادارن سەبارەت بەو تاوانە نائاساییانە و دیدێکی وردە بۆ دەزگایەکی تەواو تاوانکارانە.

نێوەرۆک

دەزگای ئەمنی عێراقیی بیرۆکراتی لێهاتوو بوون، هەر شتێک کە بتوانرایە تۆماربکرێت کردوویانە، پێدەچێت هەرگیز هیچ بەڵگەو دۆکیومێنیکیش فڕێ نەدرابێت.

ئەو فایلانەی من پشکنیم بەشێوەیەکی نائاسایی هەمەجۆربوو، ئەوانە لیستی تۆماری موچەی ئەو بەکرێگیراو و هەواڵدەرانەیان لەشارو شارۆچکەکانی کوردستان تێدابوو. ئەوانە نامە و پۆست و ئەو وێنانەی تێدابوو کە عێراقییەکان لەدەرەوە بۆ خزمەکانی خۆیانیان ناردبوو و لەلایەن ئەمنەوە دەستی بەسەرداگیرابوو (هەرگیز نەگەیەنرابووە دەستی خاوەنەکانیان). فایلی شەخسیی تێدابوو کە هەواڵی لەسەر کەسایەتییە ئۆپۆزسیۆنەکان تێدا بوو، کەسایەتییە گومانلێکراوەکان کە نەیاری رژێم بوون و هەروەها هاوڵاتیانی ئاسایی و هەروەها لایەنگرو پاڵپشتیکەرانی رژێمیش، (هەواڵگەلێک تۆمارکراو و نادروستبوون). فایلەکان، کاسێتی دەنگی تێدابوو، لەوانەش ئەوانەی تۆماری دەنگیی قسەی شەخسیی ئاسایی بەرپرسە باڵاکانی حیزبی بەعسی دەگرتەخۆ.

بەڵگەو دۆکیومێنتەکان پەردەیان لەسەر بەشێک لە چالاکییەکانی موخابەراتی عێراقیی هەڵدەماڵی، لەبەڵگە حەشاردراوەکانی شەقڵاوەدا (کە بەڵگەو دۆکیومێنتی دائیرەیەکی ئەمنی بچووک بوو)، لیستی وێنەیی تۆمارکراوی تێدا بوو کە ناو و ئەدرەس و کورتەناساندنێکی ئەو کوردە عێراقییانەی تێدابوو کە لەوڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دەژیان. یەک پیاو لەوانەی بە وردیی باسکرابوو شۆفیری تەکسیی بوو لەفرۆکەخانەی مەیامی، زۆربەی ئەوانەی لەلیستەکەدا هاتبوون، هاوڵاتی ئەمریکیی بوون و هەندێکیشیان لەبەردەم لێژنەکانی کۆنگرێسدا گەواهییاندابوو، لەوانەش لێژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوەی ئەنجومەنی پیران.

لەنێو فایلەکاندا چەند فیلمێکم سەبارەت بە نێردەی فەرمیی ئەمریکی بینییەوە کە سەردانی عێراقیان کردبوو. وادیار بوو ئەوانە ئەو شاندەی سنات بووبێتن کە لە نیسانی ساڵی ١٩٩٠دا بانگێشتی سەدام حوسێنیان کردبوو. هەروەها دۆکیومێنتەکان گرتەیەکی نائاگای (دێڤید نیوتن)ی سەفیری ئەمریکی لە عێراق ١٩٨٤-١٩٨٧ تێدابوو، ئەوەی شتێکی واناوازەش نەبوو. ئەوە مایەی سەرسوڕمان نەبوو کە دەبوو عێراق وێنەو فیلمی بیانییەکانی هەڵگرتایە، بەڵام ئەوەی فرە مایەی سەرسوڕمان بوو ئەوەبوو کە ئەو وێنەو فیلمانە لەنێو فایلەکانی دائیرەیەکی بچووکی ئەمندا ببینرێتەوە.

هەڵمەتی ئەنفال

هەژێنەرترین فایلەکان ئەوانەی هەڵمەتی ئەنفال بوون. لەشوباتی ١٩٨٨دا، عەلی حەسەن مەجیدی ئامۆزای سەدام، کە ئەو کات کرابووە بەرپرسی کوردستان و دواتر داوای لێکرا کوێتی داگیرکراو بەڕێوەبەرێت و ئێستاش وەزیری بەرگریی عێراقە، ئەو فەرمانەی دەرکرد کە ناوی (ئەنفال)[1] ی لێنرا. بەگوێرەی ئەم فەرمانە، بوونی مرۆڤ یان ئاژەڵ لەبەشێکی گەورەی کوردستانی عێراقدا قەدەغەکرا، هەرکەس و هەرشتێک لەو ناوچە قەدەغەکراوەدا ببینرایە دەبوو بکوژرێت.

هەموو گوندەکانی ئەو ناوچە قەدەغەکراوە تەختکران. ئەو لادێیانەی ماڵەکانیان جێنەهێشتبوو، بە چەکی کیمیایی لێدران. پاش ئەوەی کە سوپای عێراق ئەو گوندانەی گرت، خەڵکەکەیان یان کوشت یاخود ڕاگوێزران و پاشتر هیچ هەواڵێکیش لەو ڕاگوێزراوانەی ناوچەی ئەنفال نەبیستراوە. پێدەچێت زۆربەی ئەوانە برابێتن بۆ بیابانەکان لەباشووری عێراق، ئەوانە بەکۆمەڵ خراونەتە چاڵی گەورەو دراونەتە

---

[1] ئەنفال چەمکێکە لەئایەتی قورئانەوە وەرگیراوەو مافی ئەوە بە بڕواداران دەدات ماڵ و ژنی کافران تاڵان بکەن.

بەردەستڕێژو پاش تیرباران بەبلدۆزەر گڵیان بەسەرداکردوون و دایانپۆشیون.

پرۆسەی کۆمەڵکوژیی هەڵمەتی ئەنفال هەر لەناوچە قەدەغەکراوەکاندا قەتیس نەبوو، گوندەکان لەهەموو ناوچەکانی کوردستان وێرانکران و پیاوەکانیان لەسەر کارەکانیان هەڵگرت کە چیتر هیچ لەبارەیانەوە نەبیسترا.

دۆکیومێنتە دەستبەسەرداگیراوەکان تۆمارێکی بیرۆکرتییانە سەبارەت بەم کوشتنانە فەراهەم دەکەن. کتێبیکی نووسراو کە وێنەی گوڵێک بەرگەکەی رازاندبۆوە، بەوە دەستیپێکردبوو: چوار رۆژ لەمەوپێش، ٢٤ پیاو و ٣٢ ژن لەگەڵ ٥٤ منداڵ خۆیان رادەستی یەکەیەکی سەبازیی کرد. لیستی ناوەکان بەپێی خێزانەکان لەخوارەوە هاتبوو.

فایلێکی زەردی دڕاوم بەشێوەیەکی هەڕەمەکیی لەنێو فایلەکانی شەقڵاوەدا راکێشا، کە بەلێپرسینەوەی چوار شوان دەستپێدەکات لەناوچە قەدەغەکراو گرتوویانن. پرسیارەکان هاوشێوە بوون. لێکۆڵینەوە لە سلێمان عەلی تایە کە کوڕێکی ١٦ ساڵانەیە، بەم شێوەی خوارەوە بەڕێوەچووبوو:

١- پ : چۆن گیرایت؟

و: لەگوندی قازی خانە مەڕەکانم دەلەوەڕاند لەلایەن سوپاوە گیرام.

٢- پ: چ پەیوەندییەکت بە بەهادین عەلی و سوارە مەجید و رەشاد عەبدوڵڵاوە هەیە؟

و: هیچ پەیوەندییەکم پێیانەوە نییە، هەر تەنیا ئەوەی کە لە هەمان گوند دەژین.

٣- پ: هیچ تێکدەرێک لەناوچەکەی ئێوە هەیە ، ئەوانە کێن؟

و: هیچ تێکدەرێک ناناسم.

٤- پ: دەزانی کە بوونی تۆ لەم ناوچەیەدا قەدەغەکراوە، هەروەها بەپێی یاسا مامەڵەت لەگەڵ دەکرێت؟

و: ئێمە دەزانین کە قەدەغەیە، بەڵام تەنیا مەبەستمان لەوەڕاندنی مەڕەکانمانە.

لەلای راستی کاغەزی لێکۆڵینەوەکە واژی ئەفسەری لێکۆڵینەوە کراوە، لەلای چەپیش پەنجەمۆر هەیە، چونکە تەواوی شوانەکان نەخوێندەواربوون. ئەوان هەموویان بەم شیوەیە واژۆیان لەسەر لێپرسینەوەکەیان/دانپێدانانەکەیان کردبوو.

پاش دانپێدانانەکە، فایلەکە نامەیەکی گرتۆتەخۆ کە دەزگای ئەمن رێنوێنی دەکات بڕگەی ٥ لەپەرەگرافی نووسراوی حیزبی بەعسەوە جێبەجێبکات کە سەبارەت بە باکوور نێردراوە. پاش ئەوەش بەڵگەیەکی پەسەندکردنی وەرگرتنی ئەو چوار زیندانییەی تێدایە بۆ جێبەجێکردنی پەرەگرافی پێنجەم. پاش کەمێک دواتر لە فایلە زەردەکەدا، چوار بەڵگەنامەی سەوزی وەفاتنامەی تێدایە کە لەلایەن خەستەخانەیەکی خۆجێییەوە دەرچووە و بەرواری ١ی مارتی ١٩٨٨ی لەسەرە. وەفاتنامەی سلێمان عەلی تایە، هەروەها هەمان شتیش بۆ شوانەکانی دیکە، ئیعدامی وەک هۆکاری مردنەکەیان راگەیاندووە.

فایلەکان وێنەی ئەنفالەکان و قوربانییەکانی دیکەی دەزگای ئەمنیان تێدایە، هەندێک لەوێنەکان ئەو کوردە لادێیانە پێشاندەدەن پێش ئەوەی سەرنگوم بکرێن، هەندێکیشیان وێنەی ژوورەکان دەردەخەن لەپاش پشکنینی هێزە ئەمنییەکان و هەروەها تەرمەکانیش پاش ئیعدامکردنیان لەلایەن هێزە ئەمنییەکانەوە. یەکێک لەوێنەکان، وێنەی سێ سەربازی عێراقییە کە دانەویونەتەوەو سەری پیاوێکیان بەرزکردۆتەوە کە تۆزێک پێشتر ئیعدامیان کردووە. ئەوان چەکەکانیان بەرزکردۆتەوەو ئاماژەی سەرکەوتنیان پێشانداوە، ئەوان هاوشێوەی راوچین لەگەڵ نێچیرەکەیاندا.

ڤیدیۆکاسێتەکان

لەماوەی سەردانەکەمدا، تەماشای چەند ڤیدیۆکاسێتم کرد کە دەزگای ئەمن لەکاتی جێبەجێکردنی ئیعدام و وێرانکردنی گوندەکاندا ئامادەی کردبوون. لەکاتێکدا ئەم ڤیدیۆکاسێتانە لەگەڵ فایلەکانی دائیرەی ئەمندا دەستیان بەسەردا گیرا، پێناچێت هیچ لەوانە ئێستا لەنێو فایلەکاندا مابێتن. لەبری ئەوە، ئەو کاسێتانە لەلایەن کوردانەوە براون و بەشێوەیەکی بەرفراوان کۆپیان لێ گیراوەتەوە. هەندێک لەو کاسێتانە لەدوکانی ڤیدۆییەکان لەشارەکانی کوردستاندا نمایش دەکرێن. بەو دواییەش لەو ئێزگەی تەلەفیزیۆنییانەوە نمایشکراون کەلەلایەن پارتە کوردییەکانەوە دامەزرێنراون. کۆپی دیکەش بەسەر رۆژنامەوانیی بیانییدا دابەشکراوە.

ئەو ڤیدیۆکاسێتانەی تەماشامکرد وێنەیی بوون. لەیەکێکیاندا سێ پیاوی چاوبەستراو کە جلی کوردییان لەبەردا بوو، ئەفسەرێکی عێراقیی لەبەردەمی ئەو سێ پیاوەدا وەستاوە وتارێک دەخوینێتەوە کە لەلایەن کۆمەڵێکی زۆر خەڵکەوە کە بۆ سەیرکردن وەستاون، چەپڵەی بۆ لێدەدرێت. پاشان پرۆسەی ئیعدامکردنەکە بە چەند دەستڕێژێکی چەکی ئۆتۆماتیکی جێبەجێدەکرێت و دیسانەوە چەپڵەو هورای بەدوادا دێت. دواتر کاسێتەکە سڵنگێک پێشاندەدات کە کێبڵی کارەباکان لەماڵی سێ ئیعدامکراوەکە دەبڕن و ئنجا بلدۆزەر دەبینرێت بۆ رووخاندنی ماڵەکانیان.

ڤیدیۆکاسێتیکی دیکە دیمەنی ئیعدامکردنی پێنج پیاو پێشاندەدات. کامێراکە پیاوەکان بەدەموچاوی تەڵخ پێشاندەدا کە لەبارهەڵگرێک دادەبەزێنرێن. ئەوانە بەکۆڵەکەوە دەبەسترێنەوە و چاویان دەبەسترێت، پاش ئیعدامکردنەکە، هەر یەک لەو بەرپرسە عێراقییانەی لەوێن، فیشەکی دەمانچەکانیان لەوانەدا خاڵی دەکەنەوە. کاتێک ڤیدۆیەکە دیمەنی هەڵگرتنەوەی تەرمی ئەو کەسانە لەدوای پرۆسەی

ئیعدامکردنەکەیان پێشاندەدات، تەرمەکان ئەوەندە بەو فیشەکانە کونیان تێکرابوو بەڕادەیەک ناتوانرێت جەستەیان بەتەواویی هەڵبگیرێت و بخرێنە ناو بارهەڵگرەکەوە.

پێناچێت کە دائیرەی ئەمنی عێراقیی هەروا لەخۆڕا وێنەی ڤیدیۆیی ئەو کوشتنانەیان گرتبێت (ئەگەر ئەوەشیان کردبێت ژمارەییەکی کەم لەم ڤیدیۆکاسێتانە ئێستاکە لەفەوتان رزگاریان بووە). پێدەچێت ئەو ڤیدیۆکاسێتانە بۆ تۆقاندنی خەڵکی ناوچەکە بەکارهێنرابێت و هەروەها وەک باڵادەستییەک لەبەغدا نمایشکرابێت تاوەکو پێشانیبدەن کە چۆن لەمەیداندا ئەسپی خۆیان تاودەدەن. بەگشتیی، وادەردەکەوێت کە ١٠-٢٠ کاتژمێر وێنەی ڤیدیۆیی دائیرەی ئەمن دەستی بەسەردا گیرابێت.

فایلە کاغەزییەکان سروشتی ساردو بیرۆکراتی وو میتۆدیی دەزگای ئەمنی عێراقیی پێشاندەدەن. ڤیدیۆکاسێتەکانیش سادیسمی رژێمی بەعس و چێژوەرگرتنی رەهای لەئەشکەنجەدان و خوێنڕشتن دەخاتەروو.

INTRODUCTION

On March 5, 1991 the people of the Kurdish city of Rania launched an attack on the Iraqi army, secret police, and Ba'ath Party installations in their town. The army, having lost its will for battle, quickly surrendered while the secret police and Ba'ath Party officials either fled or were killed. Over the next few days, aided by the defection of Kurdish mercenaries formerly on the payroll of the Saddam Hussein regime, all the major cities and towns of Iraqi Kurdistan came under Peshmerga (Kurdish rebel) control.

The swiftness of the Kurdish uprising left the Iraqi secret police and Ba'ath Party officials no time to remove or destroy their files. As a result, a gigantic cache of documents fell into the hands of the Peshmerga.

Much of this documentary collection was subsequently lost. In some cases the Kurds themselves destroyed the documents as they sacked and torched the hated secret police and Ba'ath party installations. Much more of the documentary record was lost when the Iraqi army retook part of Kurdistan at the end of March and beginning of April of last year.

However, each of the major Kurdish political parties did manage to save some of their documents. These were either in towns never retaken by the Iraqi army (such as Shaqlawa in eastern Kurdistan) or were documents that had been removed to the high mountains along the international borders.

The largest collections are held by the two main Kurdish political parties: The Patriotic Union of Kurdistan (PUK) and the Kurdish Democratic Party (KDP). While in Iraq, I examined the documents held by the PUK. The PUK documents consist of two caches. The first are the seemingly complete set of secret police documents for the town of Shaqlawa, as well as partial or complete files from a number of surrounding towns. Shaqlawa is a medium-sized town and so the files present a good picture of how Iraqi rule operated in a typical Kurdish setting.

The second cache of documents are those from the large Kurdish city of Sulamanyeh. Sulamanyeh was an important Iraqi administrative center in Kurdistan and these files may document the broader strategies of Iraqi rule in Kurdistan, a rule characterized by brutal repression and mass murder. The Sulamanyeh documents may also help determine the specific responsibilities of senior Iraqi officials for crimes in Kurdistan. However, the Sulamanyeh files may not be complete and this may reduce their value.

It must be emphasized that the Iraqi secret police files in Kurdish hands are provincial and local files. They provide a picture of Iraqi rule in Kurdistan and may help assign responsibility for specific crimes. To document fully the role of Saddam Hussein and the top Iraqi leaders in the crimes committed against the Kurds, one

zation.

CONTENT

The Iraqi secret police were consummate bureaucrats. Everything that could be recorded was, and no document was ever, it seems, thrown away.

The files I examined were extraordinarily diverse. They include payroll records of mercenaries and informants in the towns and cities of Kurdistan. There are intercepted (and never delivered) letters, postcards, and photographs sent by Iraqis abroad to relatives in Kurdistan. There are personal files containing reports (documented and unfounded) on opposition figures, suspected opponents of the regime, ordinary citizens, and supporters of the regime. The files include audio cassettes, including ones recording the mundane and personal conversations of senior Ba'ath Party officials.

The documents reveal something of Iraq's foreign intelligence activities. In the Shaqlawa cache (records of quite small secret police offices) there was a xeroxed list providing the names, addresses and brief descriptions of Iraqi Kurds living in the United States. One man was described (accurately), as driving taxis at a Miami airport. Many on the list are U.S. citizens and several have testified before committees of Congress, including the Senate Foreign Relations Committee.

In the files I found films of an official U.S. delegation visiting Iraq, apparently the Senate delegation that called on Saddam Hussein in April, 1990. The documents include snapshots taken of foreigners including one (not at all compromising) of an unaware David Newton, the U.S. Ambassador to Iraq from 1984 to 1987. It is, of course, not surprising that Iraq should keep photos and films of foreigners, but it is a bit surprising to find them in local files of the secret police.

THE AL-ANFAL CAMPAIGN

The most shocking files are those of the al-anfal campaign.[1] In February, 1988, Saddam Hussein's cousin, Ali Hasan Majid, then in charge of Kurdistan, later to be tasked with administrating occupied Kuwait and now Iraq's Defense Minister, issued the so-called al-anfal decree: the greater part of Iraqi Kurdistan was decreed off-limits to man or beast. Anyone or anything found in the prohibited zone was to be killed.

All villages in the prohibited zone were razed. Villagers that did not leave their homes were attacked with chemical weapons, and then as the Iraqi army captured villages, the people were killed or deported. None of the deportees in the al-anfal regions were heard from again, and it appears that many were taken to the desert in

[1] The term "al-anfal" comes from a Koranic verse giving believers the right to plunder the property and women of infidels. For a fuller account of the al-anfal campaign and other Iraqi atrocities in Kurdistan, see the Committee staff report, *Kurdistan in the Time of Saddam Hussein* (November, 1991).

southern Iraq, herded to open trenches, machine gunned, and buried with bulldozers.

The killings of the al-anfal campaign were not confined to the prohibited zone. Villages were razed throughout Kurdistan, and men in particular were picked up at work and never heard from again.

Kurdish mother holding pictures of her sons who perished in "an-anfal," the Iraqi genocide campaign.

The captured documents provide a bureaucratic register of these killings. One ledger book, with a cheerful flower-patterned cover, begins: "Four days ago, 24 men, 32 women, and 54 children gave themselves up to a military unit." A list of names, grouped by family, follows.

A tattered yellow file, which I had pulled at random from the Shaqlawa files, begins with the interrogation of four shepherds found in the prohibited zone. The questions were similar. The interrogation of Sulayman Ali Tayh, a 16-year-old boy, went as follows:

1. Q: How were you captured?

A: I was grazing my sheep in the destroyed village of Khadi-Khanna, and I was arrested by the military.

2. Q: What is your connection with Bahadin Ali, Swara Majeed, and Rashad Abdullah?

A: I don't have any connection with them, except we live in the same village.

3. Q: Are there any saboteurs from your area, and who are they?

A: I don't know any saboteurs.

4. Q: Do you know your presence in these areas is prohibited, and you will be dealt with according to the law?

A: We know it is forbidden, but our only intention is to graze our sheep.

On the right-hand side of this one-page interrogation sheet is the signature of the interrogation officer. On the left is an ink fingerprint. As all the shepherds were illiterate, all signed their interrogation/confession forms this way.

After the confessions, the file contains a message directing the secret police to carry out the instructions contained in paragraph 5 of the circular telegram for the Ba'ath Party in the north. This is followed by a receipt acknowledging taking custody of four prisoners and the application of paragraph 5. A little later in the yellow folder are four green death certificates issued by the local hospital. Dated March 1, 1988, the death certificate for Sulayman Ali Tayh, as for the other shepherds, lists execution as the cause of death.

The files contain photographs of al-anfal and other secret police victims. Some of the photographs show Kurdish villagers before they disappeared. Others show rooms after a secret police search and corpses after a secret police execution. One photo shows three Iraqi soldiers crouching as they hold up the head of a man they have just executed. Sporting their rifles and flashing victory signs, they resemble hunters with their trophy.

VIDEOTAPES

In the course of the trip, I reviewed a number of the videotapes made by the secret police as they carried out executions, tortures, and village destructions. While these videotapes were captured with the secret police files, none seem presently to be in the files. Instead, the videotapes were taken by the Kurds and widely duplicated. Some of the videotapes were shown in video shops in the major Kurdish cities. More recently they have been shown on the television stations set up by the Kurdish political parties. Other copies have been distributed to the foreign press.

The videotapes I reviewed are graphic. In one, three blindfolded men in Kurdish attire are shown tied to stakes. An Iraqi officer, standing in front of the three men, reads a speech which is punctuated by applause from a large crowd gathered to view the proceedings. The executions are carried out with repeated volleys from automatic weapons and this is followed by applause. Later the tape shows a cherry picker disconnecting the electricity to the homes of the three deceased, and then a bulldozer-eye view of the destruction of their homes.

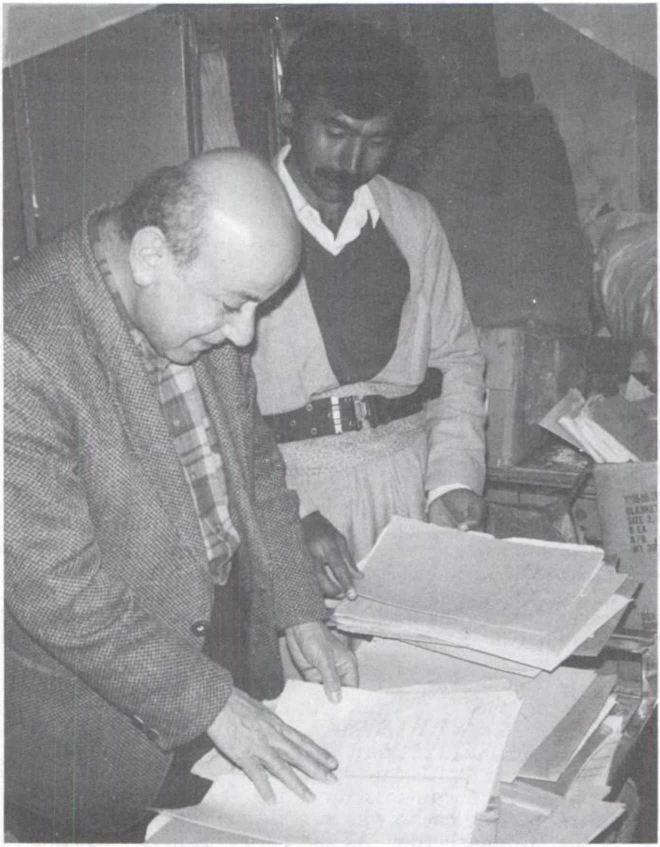

Kamal Fuad examining Iraqi secret police leaders in Shaqlawa.

Another videotape shows the execution of five men. The camera shows up-close the facial expressions of the men as they are unloaded from a truck, tied to the stake, and then blindfolded. After the execution, each of the Iraqi officials attending the execution is shown unloading his revolver into the slumping corpses. When the video shows the bodies being picked up after the executions, some are so bullet-ridden that they cannot be lifted intact onto the truck.

The Iraqi secret police do not seem to have routinely videotaped their killings (or if they did, very few such tapes now survive). The videotapes seem to have been used to terrorize local populations and to show superiors in Baghdad the fire work being done in the

پاراستنی دۆکیومێنتەکان

من لەکاتی سەردانە ٨ ڕۆژییەکەمدا بۆ کوردستانی رزگارکراو لە ٨ی سێپتەمبەری ١٩٩١دا و لەڕێگەی خانەخوێیەکەمەوە، جەلال تاڵەبانی، سەرکردەی ینک، بوونی ئەو فایل و دۆکیومێنتە دەستبەسەرداگیراوانەی دائیرەی ئەمنم زانی. بەهۆی ئەو مەترسییە ئاشکرایەی لەسەر ئەو دۆکیومێنتانە هەبوو گەر لەعێراق بمانایەتەوە، پرسیارم لەتاڵەبانی کرد کە ئایە بەو رازی دەبێت بۆ پاراستنیان رەوانەی دەرەوەیان بکەین؟ تاڵەبانی دەستبەجێ رازی بوو، بەو مەرجەی کە خاوەندارێتیی ئەو دۆکیومێنتانە بۆ ینک بگەڕێتەوە. سەبارەت بە کاروباری پاسەوانییکردنی دۆکیومینتەکانیش من پەسەندم کرد.

لەژێر رێنمایی سیناتۆر پێڵ، دەستمکرد بە گفتوگۆی نافەرمیی لەگەڵ وەزارەتی دەرەوەو وەزارەتی بەرگریی سەبارەت بە گواستنەوەی ئەو دۆکیومێنتانە بۆ وڵاتە یەکگرتووەکان. هەروەها "میدڵ ئیست وۆچ" و رێکخراوی مافی مرۆڤم لە بوونی ئەم دۆکیومێنتانەو ئامادەیی جەلال تاڵەبانی بۆ رادەستکردنیان بەکۆ، ئاگادارکردەوە. لەدیسەمبەردا، میدڵ ئیست وۆچ بە ئەرکی خۆی سەبارەت بە هەڵسەنگاندنی دۆکیومێنتەکان هەستا.

لەنۆڤەمبەردا، سیناتۆر پێڵ، نامەیەکی بۆ وەزیر چێینی نارد، تاوەکو بەفەرمیی داوای لێبکات کە وەزارەتی دەرەوە هاوکاریی بکات بۆ گواستنەوەی ئەو دۆکیومێنتانە بۆ دەرەوەی عێراق. سیناتۆر گۆر، کە لەبری کوردان، داکۆکیکارێکی بەهێز بوو بۆ دەستێوەردان لەکاتی راپەڕینەکەی مارتی ١٩٩١دا، بایەخیکی شەخسیی زۆر بەهیزی بەم پرۆژەیەدا. ئەو نامەیەکی بۆ وەزیر چێینی نووسی و هەروەها کاریکرد بۆ دۆزینەوەی گەنجینەیەکی شیاو بۆ هەڵگرتنی دۆکیومێنتەکان. (سۆلارز)ی کۆنگرێسمانیش، کاتێک سەردانی کوردستانی عێراقی

کرد، ئەویش لەهەوڵدان بۆ دەرکردنی ئەو دۆکیومێنتانە، نامەی نووسی.

چێنی وەزیری بەرگریی و (ۆلفۆویتز) ی بریکاری وەزارەتی بەرگریی بۆکاروباری ئاسایشی نەتەوەیی، دەستبەجێ داواکەیان ئەرێکردو وەزارەتی بەرگریی کەوتەکار بۆ ئامادەکاریی و پلان و جێبەجێکردن. وێڕای ئەم جەختە خێرایەش، هێشتا وەزارەتی دەرەوە تاوەکو نیسانی ١٩٩٢، سەبارەت بە گواستنەوەی دۆکیومێنتەکان، هاوڕا نەبوو.

هەمان کات، فایل و دۆکیومێنتەکان هێشتا لەژێر مەترسیی رەگەزە نەیارەکان و عێراقییەکاندا مابوونەوە. یەک لەو گەنجینانەی تێیدا حەشاردرابوون، بریتیبوو لەقوتابخانەیەکی پەڕپوت کە دیوارەکانی ئاویان دەدزی و لەنزیک سنوری ئێرانەوە بوو. لەبەرئەوەی کە بوونی ئەو دۆکیومێنتانە لەسەر ئاستێکی فراوان ببووە هەواڵێکی ئاشکرا، لەریگەی نمایشێکی ٦٠ خولەکیی دۆکیومێنتاریی بی بی سی و هەروەها گەواهیدانی میدڵ ئیست ۆچ لەبەردەم لێژنەی پەیوەندییە دەرەکییەکان، ئەوەش وایکرد مەترسییەکان زیاتربن کە عێراقییەکان هەوڵی دەستبەسەرداگرتنەوەی یان وێرانکردنی گەنجینەکان بدەن. پاشان، لە ٥ی نیسانی ١٩٩٢دا، ئێران هێرشی کردە سەر بنکەیەکی سەربازیی لەعێراق کە سەربە گروپێکی ئۆپۆزسیۆنی ئێرانیی بوون. عێراقییەکانیش سەرلەنوێ لەرێگەی فڕۆکەوە وەڵامیان دانەوە. ئەوەش یەکەمین جار بوو لەپاش جەنگی کەنداو کە عێراق فڕۆکە بەکاربهێنێت. کاتێک هاوپەیمانەکان لەبەرپەرچدانەوەدا شکستیانهێنا، عێراقییەکان بەشێوەیەکی رێکخراو دەستیانکردەوە بەکارهێنانی فڕۆکەکانیان. ئەوەش مەترسیی هێزی ئاسمانی بۆ سەر دۆکیومێنتەکان زێدەترکرد.

لەکاتی گەشتەکەمدا، هەوڵمدا پرۆسەی گواستنەوەی دۆکیومێنتەکانی لای پارتە کوردییەکان بۆ دەستی دەسەڵاتدارانی سەربازیی ئەمریکی لەباکووری عێراق رێکبخەم. بەهۆی دوورەدەستی شوێنکەوە،

ئامادەکردن و گواستنەوەی ئەو دۆکیومێنتانە هەوڵ و ماندووبوونێکی لۆجێستی پڕبایەخی لەلایەن کوردانەوە پێویست بوو. وێڕای ئەوەش، بۆخۆم بەشەخسیی توانیم یەکەمین بەشی ئەو دۆکیومێنتانەی لەلای یەکێتی بوون کە ٤٠ مەترسێجا بوو، رادەستی هیزی سەربازیی ئەمریکی بکەم. کاتێک من عێراقم جێهێشت، ئامادەکاریی دەکرا کە باقی دیکەی دۆکیومینتەکانی لای یەکێتی رادەستی هێزە سەربازییەکانی ئەمریکا بکرێت.

وێرای ئەوە، بەڵێنێکم لەدکتۆر مەحمود عوسمانەوە لەحیزبی سۆشیالیست وەرگرتبوو کە دەستبەجێ بەڵگەو دۆکیومێنتەکانی لای خۆیان رادەستبکەن. هەروەها سەرکردایەتیی حیزبی سۆشیالیستیش لەسلیمانی، بەڵینیدا کە دۆکیومێنتەکانیان کۆبکەنەوەو لەهەمان ئەو کاتەدا کە ئەوانەی لای یەکێتی تێدا دەنێردرێت، ئەوانیش بینێرن. پێدەچێت ئەو بەڵگەو دۆکیومێنتانەی لای حیزبی سۆشیالیست ١٠ مەترسێجای دیکە بخەنە سەر کۆی دۆکیومێنتە نێردراوەکان.

دواتریش، بەدرێژیی لەگەڵ مەسعود بارزانی سەبارەت بە دۆکیومێنتەکان قسەمکرد. پیشتر رادەستکردنی دۆکیومێنتەکانی لای پدک ی رەتکردەوە، بەڵام ئەمجارەیان رازیبوو ئەو کارە بکات. هەرچەندە پدک دەیەوێت دۆکیومێنتەکانی کۆپی بکات پێش ئەوەی لەعیراق ببرێنە دەرەوە. ئەوەش ئەرکێکی گەورەیەو دەستخستنی ئەو دۆکیومێنتانە بۆ چەندین مانگ دوادەخات. پارتی وتیان کە لەهەر حیزبیکی دیکە زیاتر دۆکیومێنتیان لەلا هەیە، هەربۆیە گرنگە بەتایبەت کۆی ئەو دۆکیومێنتانە بەدەست بهێنرێت.

field. In all, there appear to be some 10 to 20 hours of captured secret police videotape.

The paper files show the cold, bureaucratic, methodical nature of the Iraqi secret police. The videotapes illustrate the sadism of the Ba'ath regime, the sheer enjoyment of suffering and gore.

PRESERVING THE DOCUMENTS

I learned of the existence of the captured secret police files from my host, PUK leader Jalal Talabani, during an 8-day trip through liberated Kurdistan in September, 1991. Because of the obvious danger to the documents if they remained in Iraq, I asked Talabani if he would agree to send them out of Iraq for safekeeping. Talabani readily agreed, provided that the ownership remained with the PUK, and that the custodial arrangements were ones that I approved.

At the direction of Senator Pell, I initiated informal discussions with the Department of State and the Department of Defense about removing the documents to the United States. I also apprised Middle East Watch, the human rights organization, of the existence of the documents and Talabani's willingness to turn over his collections. In December, Middle East Watch undertook its own fact-finding mission to evaluate the documents.

In November, Senator Pell wrote Secretary Cheney to request formally that the Department of Defense assist in the transport of the documents out of Iraq. Senator Gore, who had been a forceful advocate of intervention on behalf of the Kurds during and after the March 1991 uprising, took a strong personal interest in this project, writing Secretary Cheney and working to find an appropriate repository for the documents. Congressman Solarz, who travelled to Iraqi Kurdistan, also wrote in the effort to get the documents out.

Secretary Cheney and Under Secretary of Defense for International Security Affairs Wolfowitz endorsed the request promptly and DOD initiated work on the logistics. In spite of this early resolve, the Department of State did not concur in removing the documents until early April.

Meanwhile, the documents remained at risk from the elements and the Iraqis. One cache was stored in a leaking school building close to the Iranian border. As the existence of the documents became more widely known, through a *60 Minutes* show, a BBC documentary, and Middle East Watch testimony to the Foreign Relations Committee that the risk increased that the Iraqis would try to recapture or destroy the caches. Then on April 5, 1992, Iran attacked the military base in Iraq of an Iranian opposition group. The Iraqis responded by resuming air force flights for the first time since the Gulf War. When the coalition failed to respond, the Iraqis began regular flights. This greatly increased the danger of aerial attack on the documents.

During my trip, I sought to arrange the transfer of the documents from the Kurdish parties holding them to the U.S. military authorities operating in northern Iraq. Because of their remote location, it required a significant logistical effort on the part of the Kurds to prepare the documents for transport. Nonetheless, I was able to deliver personally the first part of a 40 cubic meter ship-

پاول ۆلفۆوتز

ريچارد بروس ديک چێن

ئەلبێرت ئاڕنۆڵد ئال گۆر

ستیڤن سۆلارز ١٩٤٠-٢٠١٠

ڕێکخستن و هەڵگرتنی دۆکیومێنتەکان

بەڵگەو دۆکیۆمێنتەکانی دەزگای ئەمنی عێراق وەک فایلی تایبەت بە لێژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوەی ئەنجومەنی پیران هەڵدەگیرێت. خاوەندارێتیی ئەوانە بۆ ئەو پارتە کوردییانە دەگەڕێتەوە کە رادەستیان کردووە. هەروەها کۆپی ئەوانە بۆ توێژەران لێ دەگیرێتەوە. هەتاوەکو ئەو کاتەی کە دۆکیومێنتەکان پۆلێندەکرێن و ڕێکدەخرێن، دەستپێڕاگەیشتینیان سنووردراردەبێت. میدڵ ئیست وۆچ و هەروەها زانکۆو دامەزراوەکانی تایبەتییەکانی دیکە، دەستەیەکی هاوبەش پێکدەهێنن بۆ ئەنجامدانی توێژینەوە لەم دۆکیومێنتانە. ئەرشیفی نیشتیمانی پێشینەی ئەوتۆی هەیە لە هەڵگرتنی بەڵگەنامەو دۆکیومێنتەکانی بیانی. بۆ ماوەی زیاتر لە ٥٠ ساڵ، دۆکیومێنت و ئەرشیفی پێش شۆڕشی کۆماریی پۆڵەندی ساڵی ١٩٣٩، بەشێوەیەکی فرە پارێزراو نهێنیی هەڵگرت. هەروەها دۆکیومێنتی باڵیۆزخانەی روسی هەڵگرت. هەروەها مۆزەی هۆڵۆکۆستیش بایەخی خۆی سەبارەت بەهەڵگرتنی دۆکیومێنتەکان و هەروەها لە نمایشکردنیشیاندا، پێشاندا.

ئەرشیفی نیشتیمانی ئەمریکی

جینۆساید و دۆکیومێنتە کوردییەکان

دۆکیومێنتەکان خزمەت بەپاڵپشتی ئەو کەیسە یاساییە دەکەن، کە ئیدارەو ئاکاری عێراق لەکوردستان، بەپێی بەڵگەنامەی نۆرێمبێرگ و تاریفی جێنۆساید لە میساقی جێنۆسایددا، تاوانێکە لەدژی مرۆڤایەتیی بەشێوەیەکی مەبەستدار. بڕگەی ٦ لەبەڵگەنامەی نۆرێمبێرگ سەبارەت بە تاوان دژی مرۆڤایەتیی ئەوە دەناسێنێت کە :" کوشتن، ریشەکێشکردن، کۆیلەکردن، راگواستن و ئەو کارانەی دژی هەر دانیشتوانێکی مەدەنی بکرێت لەپێش جەنگ و لەکاتی جەنگدا، بەهۆکاری سیاسی یان رەگەزیی یان ئاینیی لەجێبەجێکردن یان لەپیوەندیی بەهەر تاوانێکەوە بێت...جا ئەوە پێچەوانەی یاسای نێوخۆیی ئەو وڵاتە بێت یان نا."

میساقی جێنۆساید، کردەی جێنۆسایدی وا پیناسە کردووە کە بریتییە لە: هەرکارێکی لەمانەی خوارەوە کە مەبەستی لەناوبردنی گشتیی یان بەشێک بێت لە نەتەوەیەک، پێکهاتەی ئیتنی یان رەگەزیی یان گروپیکی ئاینیی، وەک :

أ- کوشتنی ئەندامەکانی گروپەکە.

ب- سزاگەیاندنی جەستەیی یان عەقڵیی بە ئەندامانی گروپەکە.

ج- ملپێکەچکردنی گروپەکە بۆ دۆخێکی ئەوتۆی ژیان و گوزەران بەمەبەستی زیانگەیاندنی جەستەیی بەگشتیی یان بەشێوەیەکی هەندەکیی.

لەنێوان ساڵانی ١٩٨٧ بۆ ١٩٩٠دا، رژێمی عێراق زیاتر لە ٣٩٠٠ گوندی لەکوردستان تەقاندۆتەوە یان رووخاندوونی (هەر گوندێک لەمانە بەزۆری ناوچەی کشتوکاڵین). شارۆچکە بچووک و مام ناوەنجییەکانی وەک قەڵادزەو هەڵەبجەو چۆمان و خانەقین و سەیدسادقیان وێرانکردووەو وایانکردووە کە گوندو دەوروبەری شارەکان چۆڵبن و کەسی تێدا نەژی. بەپێی فەرمانی ئەنفال زۆربەی

کوردستان لەمرۆڤ قەدەغەکراوە. بەچاندنی کێڵگەکان بەمین، بەسوتاندنی باخەکان و بەوێرانکردنی بیرو سەرچاوە ئاوییەکان، بەبڕینی وزەی کارەبا لەگوندەکان لەرێگەی قرتاندنی کێبڵ و لابردنی دارتێلەکان. لە تێکوپێکدانی کشتوکاڵی کوردیی و لەرێگەی بەتوندیی کۆتوبەندکرنی گەشەی ئابووری لەکوردستان. کوردان (هەتاوەکو ئێستاش / ساڵی ١٩٩٢-سەردەشتی) ناتوانن بەرادەیەکی زۆر تێکەڵ بە چالاکیی ئابووری بن. رژێم وەک بەشێک لەهەڵمەتی راگواستن و چۆڵکردنی ناوچە کشتوکاڵییەکان، بەشی هەرە زۆری کەلەپورو رۆشنبیری گەلی کوردی شێواندووە، لەوانەش کڵێسا و مزگەوت و خوێندنگەو گۆڕستانە دێرینەکان. لەساڵی ١٩٨٧ و ١٩٨٨دا، رژێمی عێراق بەشێوەیەکی نارەوا چەکی کیمیایی بەشێوەیەکی بەرفراوان لەدژی کوردان بەکارهێنا. لەهەڵمەتی ئەنفالدا ژمارەیەکی زۆر لەخەڵک قۆڵبەستکران و کوژران.

سیاسەتی کوردیی عێراق، بەئاشکرا مەبەستی بوو کوردان لە پانتاییەکی خاکی فرە بچووکدا لەهەرکاتێک زیاتر قەتیس بکات، کەلتوریان وێران بکات و هەروەها هۆیەکانی گوزەران و ژیانیشیان وێران بکات. لەماوەی ساڵانی ١٩٨٧-١٩٩٠دا، لەنێوان ٢٠٠٠٠٠ بۆ ٣٠٠٠٠٠ کەس لەلایەن دەسەڵاتدارانی عێراقییەوە کوژراون. ئەمەش ژمارەیەکە لەنێوان ٥ بۆ ٧ لەسەدی کۆی دانیشتووانی کورد لەعێراق.

پیاوکوژەکان، لەژێر دەسەڵات و بنەماکانی حیزبی بەعسدا هەڵدەسوڕان. بڕوای ناوەندی حیزبی بەعس ئەوە بوو کە تێکڕای عەرەب بۆ یەک نەتەوە دەگەڕێنەوەو یەکێتی سیاسی عەرەبییش ئامانجی سەرەکیی بوو. لەنێو ئەو نەتەوە عەرەبییەدا، کوردان لەباشترین حاڵەتدا کەمینەیەکی بێبەشیان پیکدەهێنا و لەخراپترین حالەتیشدا دوژمنێکی نیشتیمانیی کە دەبێت لەناوببرێن. سەدام حوسێن، رەگەزەکانی نێوان ئایدۆیۆلۆژی رەگەزپەرەستیی عەرەبیی کە هەڵقوڵاوی رژێمێکی تۆتالیتێرە بۆ کۆنترۆڵی سیاسیی، لەگەڵ پەرستنی شەخسیی کە لەدەوری رابەر یان سەرکردەدا کۆدەبۆوە،

هەروەها چاوپۆشی لەئەنجامدانی دڕندایەتیی و دڵڕەقیی، هەموویانی تێکەڵ بەیەکتری کردبوو.

بەسەنجدان لەڕێژەی ئەو کوشتنەی کە تەنیا لەماوەی ٣ ساڵدا روویداوە، دەردەکەوێت کە ئامانجی رژێمەکەی سەدام حوسێن لەناوبردنی فیزیکی کوردی عێراق بێت. کارەکتەری رژێمەکەش کە تاوانی کوشتنی ئەنجامداوە، پاڵپشتی ئەو گریمانەیە دەکات. ئەوەی کە بۆخۆی یەکجار روونە، کوردان بەهۆی تایبەتمەندی رەگەزییەوە کراونەتە ئامانج، ئەگەر بەو شێوەیەش بێت، کەواتە رژێمی عێراق جێنۆسایدی ئەنجامداوە.

پرۆسەی کوشتنی کوردان بەهۆی جەنگی کەنداوەوە وەستا، بەڵام سەدام حوسێن و هاوکارانی، بەگوێرەی یاسای نێودەوڵەتیی بەرپرسیارن لەکوشتن و ئەو سیاسەتەی لەپشتییەوە بووە. ئەو دۆکیومێنتانەی کە ئێستا لەعێراقەوە دەهێنرێنە دەرەوە، یارمەتیدەر دەبێت بۆ فەراهەمکردنی بنەمایەک بۆ دادگاییکردنی بەرپرسانی عێراق بەتۆمەتی تاوان دژی مرۆڤایەتیی و هەروەها جێنۆساید.

ment of PUK documents to the U.S. military. As I left Iraq, arrangements were in place for the delivery of the rest of the PUK documents to the U.S. military.

In addition, I received a commitment from Dr. Mahmoud Osmon of the Socialist Party to turn over immediately their documents. The Socialist leadership in Sulamanyeh promised to pack their documents and truck them at the same time as the PUK documents are sent. The Socialist documents may add another 10 cubic meters to the total.

Finally, I spoke at great length to Massoud Barzani about his documents. Previously he had declined to turn over the KDP documents, but he agreed this time he would do so. However, the KDP would like to copy their documents before they leave Iraq, a formidable task which will certainly delay their availability for many months. The KDP says it has more documents than all the other parties, and so it is particularly important to obtain their collections.

DISPOSITION OF THE DOCUMENTS

The captured Iraqi secret police documents will be kept by the National Archives as legislative files of the Senate Foreign Relations Committee. Ownership will be retained by the Kurdish political parties providing the documents, and copies will be made for use by researchers. Until the documents can be catalogued and copied, access will be limited. Middle East Watch and several private universities and foundations are creating a consortium to conduct research on the documents. There is precedent for the National Archives holding foreign documents such as these. For more than 50 years the Archives held, in the greatest secrecy, the archives of the pre-1939 Polish Republic and for more than 70 years, held the documents of the Russian Legation. The Holocaust Museum has also expressed interest in holding the documents and in exhibiting them.

GENOCIDE AND THE KURDISH DOCUMENTS

The documents serve to buttress the legal case that Iraq's conduct in Kurdistan constituted a crime against humanity within the meaning of the Nuremberg Charter and genocide as defined under the Genocide Convention. Article 6 of the Charter of the Nuremberg Tribunal defines crimes against humanity as: "murder, extermination, enslavement, deportation, and other inhumane acts committed against any civilian population, before or during the war; or persecutions on political, racial or religious grounds in execution of or in connection with any crime * * * whether or not in violation of the domestic law of the country where perpetrated."

The Genocide Convention defines genocide as meaning: "any of the following acts committed with intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group as such: (a) killing members of the group; (b) causing serious bodily or mental harm to members of the group; (c) deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part."

Between 1987 and 1990, the Iraqi regime: dynamited or bulldozed more than 3,900 villages in Kurdistan (nearly every village

in this predominately rural region); destroyed the small and medium-sized cities of Qalat Diza, Halabja, Choman, Khanaqin, and Sayid Sadiq; made the countryside uninhabitable and unusable by declaring most of Kurdistan off limits to humans in the al-anfal decree, by sowing fields with mines, by burning orchards, by destroying wells and other water sources, and by a rural deelectrification program involving the removal of wires and poles. By destroying Kurdish agriculture and by sharply restricting economic development in Kurdistan, the Kurds were (and remain) largely unable to engage in productive economic activity. As part of its rural depopulation campaign, the regime destroyed much of the cultural patrimony of the Kurdish people including ancient churches, mosques, schools, and graveyards. In 1987 and 1988, the Iraqi regime illegally made extensive use of chemical weapons on the Kurds. In the al-anfal campaign, large numbers of people were rounded up and systematically killed.

Iraq's Kurdish policy was clearly intended to confine the Kurds to ever smaller territory, to destroy their culture and to destroy their means of livelihood. In the period 1987-1990, between 200,000 and 300,000 people were murdered by the Iraqi authorities, a figure that constitutes between 5 and 7 percent of the Iraqi Kurdish population.

The murderers were operating under the authority and principles of the Ba'ath Party. The central tenet of the Ba'ath Party is that all Arabs belong to one nation and Arab political unity is a primary goal. Within this Arab nation, the Kurds are, in the best of times, a disenfranchised minority and, in the worst of circumstances, a national enemy to be destroyed. Saddam Hussein combined this inherently racist Ba'ath ideology with a totalitarian system of political control, a cult of the personality surrounding the leader, and an indulgence for brutality and cruelty.

Given the rate of killing that occurred in just 3 years, it is plausible that the goal of the Saddam Hussein regime was the physical elimination of Iraq's Kurds. The character of the regime carrying the murders supports the proposition, itself almost self-evident, that the Kurds were targeted because of their ethnicity. If so, then the Iraqi regime committed genocide.

The process of killing the Kurds was interrupted by the Gulf War, but Saddam Hussein and his collaborators are legally liable under the law of nations for the killings and the policy behind them. The documents now coming out of Iraq help provide a basis for prosecuting Iraqi officials for both crimes against humanity and genocide.

Two Attachments: Sample Documents from the Secret Police Files

3 2754 074 681 911

محضر تحقيق

افادة المشتبه به سليمان علي نايه مواليد ١٩٧٢ شغله راعي غنم يسكن قرية
بير عربان - ناحية قوش تبه المختار / حجي توفيق

س١ كيف تم القاء القبض عليك وأين ؟
ج كنت ارعى الغنم في قرية قاضي خانة المسدحة فتم القاء القبض علي من قبل العسكريين .

س٢ ما علاقتك بالاشخاص بهاء الدين علي وسوار وحيد ورشاد عبد الله ؟
ج لا علاقة لي بهم وانما نسكن في نفس القرية .

س٣ هل يتواجد مخربون في منطقتكم ومن هم ؟
ج لا يوجد اي مخرب ولا اعرف احد منهم .

س٤ هل تعلم بان التواجد في المناطق المحذورة امنياً يحاسب عليه القانون ؟
ج نعلم بانها ممنوعة ولكننا ليس لدينا اي غاية سوى رعي الغنم .

القائم بالاستنطاق

المشتبه به
سليمان علي نايه

Copy of the interrogation of a 16-year-old shepherd.

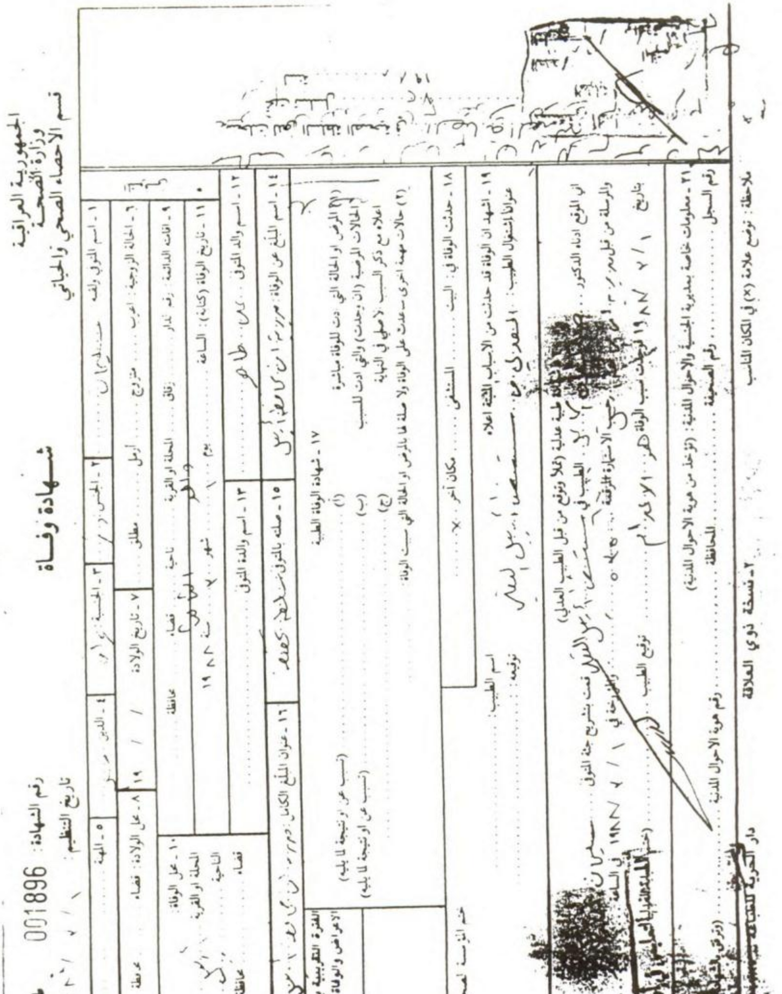
الجمهورية العراقية
وزارة الصحة
قسم الاحصاء الصحي والحياتي

شهادة وفاة

رقم الشهادة: 001896
تاريخ التنظيم

Death certificate for the shepherd.

وەفاتنامەی شوانەکە